

Systemové myšlení v tématech rodinné politiky a politiky stárnutí

Lucie Vidovičová

Centrum pro výzkum stárnutí - Fakulta sociálních studií MU

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

„V roce 2050 se Česko změní v zemi důchodců, většině obyvatel totiž bude přes šedesát let. (...) A tomu se budou muset všichni přizpůsobit: a takhle nějak se změní ulice, třeba v reklamě zvítězí nad sexy dívkami ortopedické pomůcky, změní se i televizní programy (...) *borké časy* nastanou třeba diskotékám, teenagerů bude stále méně (...) Ruce si ovšem mnou v lázních: Bude příležitost pro doktory, pro sestřičky, pro lázeňskej (sic) personál, bude se přistavovat. Přistavovat se budou muset také nemocnice a domovy důchodců. *Jedno* pozitivum snad stárnutí populace přece jen má. Ženy už nebudou muset tajit svůj věk a budou s hrdostí říkat: je mi teprve padesát“ [redacted]
CZ, kurzíva autorky).

Statistici: Čeká nás černá budoucnost! Nebude mít kdo vydělávat. ČR v roce 2050: Důchodci pomřou hladý? [redacted]

„V roce 2050 se Česko změní v zemi důchodců, většině obyvatel totiž bude přes šedesát let. (...) A tomu se budou muset všichni přizpůsobit: a takhle nějak se změní ulice, třeba v reklamě zvítězí nad sexy dívkami ortopedické pomůcky, změní se i televizní programy (...) *borké časy* nastanou třeba diskotékám, teenagerů bude stále méně (...) Ruce si ovšem mnou v lázních: Bude příležitost pro doktory, pro sestřičky, pro lázeňskej (sic) personál, bude se přistavovat. Přistavovat se budou muset také nemocnice a domovy důchodců. *Jedno* pozitivum snad stárnutí populace přece jen má. Ženy už nebudou muset tajit svůj věk a budou s hrdostí říkat: je mi teprve padesát“ (Zpravodajství TV NOVA, Televizní noviny ze dne 8. 1. 2004; www.nova.cz, *kurzíva autorky*).

Statistici: Čeká nás černá budoucnost! Nebude mít kdo vydělávat. ČR v roce 2050: Důchodci pomřou hladu? (Deník Blesk, 9. 1. 2004, str. 8)

Pokud se nic nezmění,
kolem roku **2035** překročí deficit
důchodového systému 300 mld
korun **ročně** v přepočtu na dnešní ceny. To stát
paralyzuje a znemožní mu jakékoli investice.
NEBUDE na školy, školky, dálnice,
železnice nebo **zdravotnictví**, a tím paradoxně
ani na péči o seniory.

Bez reformy se neobejdeme!

„Podle demografických prognóz bude roku 2050 na Zemi žít okolo 10 miliard lidí, z toho budou dvě miliardy starší než 60 let. Značná část z nich bude trpět nemocemi a omezenou soběstačností. Stáří tak přestává být jen nepříjemná poslední část života jedince, ale stává se závažným sociálním a ekonomickým problémem celé civilizace.“

ekonom

[PŘEDPLÁTE SI](#) [PŘIHLASE SE](#) [Q](#)

[NÁZORY](#) [TÉMATA](#) [ROZHOVORY](#) [PARAGRAF](#) [MODERNÍ ŘÍZENÍ](#) [AUTA](#) [TECHNOLOGIE](#) [PODCASTY](#) [business speak](#)

EKONOM

Stárnutí populace je ekonomický problém. Receptem na prodloužení lidského života může být zdravý životní styl i genom velryby

Na prostředky proti stárnutí se vydávají miliardy, někteří odborníci ale soudí, že současný přístup je chybný.
autor: Shutterstock

Jan A. Novák, spolupracovník redakce
2. 5. 2019 00:00 / 7 minut čtení

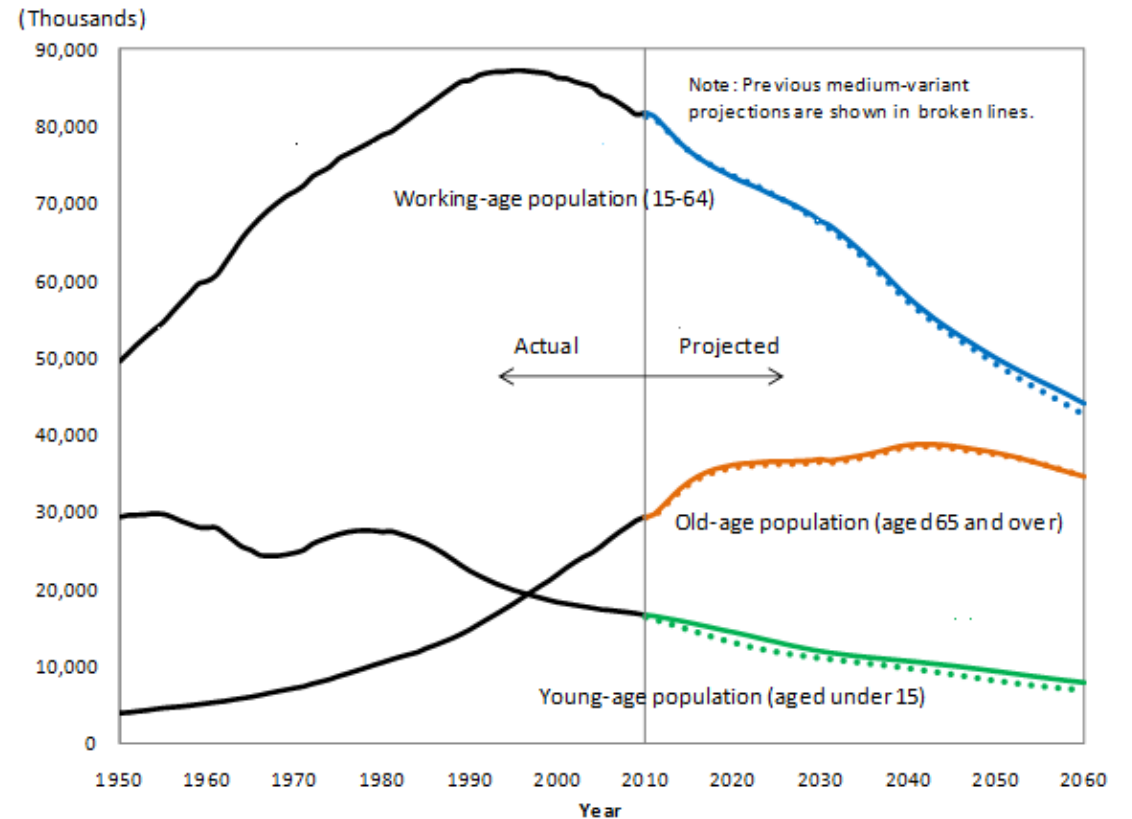
[ekonomika](#) [věda a výzkum](#) [stáří](#) [věk](#) [zdravotnictví](#) [dlouhověk](#)

Podle demografických prognóz bude roku 2050 na Zemi žít okolo 10 miliard lidí, z toho budou dvě miliardy starší než 60 let. Značná část z nich bude trpět nemocemi a omezenou soběstačností. Stáří tak přestává být jen nepříjemná poslední část života jedince, ale stává se závažným sociálním a ekonomickým problémem celé civilizace.

Japonsko

V 2060, the elderly will account for no less than 39.9%, i.e., one in 2.5 people, according to the medium-fertility projection.

**Figure 1-3 Trends in the population of major three age groups:
Medium-fertility (medium-mortality) projections**

Spojené Arabské Emiráty UAE

By 2050, those that are 15 years and younger will make up 12 % of the country population while those **aged 65 years or older will comprise some 16 % (2m)** of the population.

In less than 18 years, the number of people aged 65 and above will register a 300 per cent increase to touch the 280,000 mark in the UAE.

An ageing society is a major issue that requires policy adjustment, particularly as old age policies in the past were designed with a youthful society in mind.

Having faced the impact of this demographic issue, the UAE took **major** steps to enable its old people to live in dignity.

Social care for old people in the UAE has **altered greatly** with the concept of extended families with children taking care of the elderly undergoing **rapid change** in line with the swift development in the country.

United Arab Emirates

Study populations

United Arab Emirates, in 2016, had an estimated population of 9.2m with 14% under the age of 15 and 1% 60 years and older. By 2050, those that are 15 years and younger will make up 12% of the country population while those aged 65 years or older will comprise some 16% (2m) of the population.

Alongside the ageing population, diabetes prevalence is increasing – with the most recent statistics reporting 11m people living with the condition and an estimated 387,200 undiagnosed cases.

Report & Infographic

<https://drbarometer.com/evidence/explore-the-data/United-arab-emirates>

Elderly population growing

Published: October 10, 2020 09:00
Gulf News Research Centre

In less than 18 years, the number of people aged 65 and above will register a 300 per cent increase to touch the 280,000 mark in the UAE.

As the world yesterday marked International Day of the Elderly, statistics show that with the increase in life expectancy and decline in fertility and mortality rates, the number of senior citizens in the emirates will surpass that of the young by the year 2050.

International Day of the Elderly was designated by the United Nations in 1991 in recognition of their contribution and also to draw attention to the emerging demographic changes.

In Arab countries, the number of people aged 65 and above is expected to rise to 19.66 million by 2050, an increase of five per cent.

The highest percentage (nine per cent) of this age group among the Arab countries is expected to be in the UAE, and the lowest in Yemen (three per cent).

Figures show that in 1950 there were 12 persons in the working age group of 15-64 for each person aged 65 and above. This rate came down to nine working people per one old person in 2000, and is expected to decline further to four working people by 2050.

Also, the median age will increase from 30 in 2000 to 41 in 2020. The world median age is currently 26 years and is expected to increase to 36 by 2050.

This has important implications for pension schemes and social security benefits and will require most countries to undertake major changes in their current policies.

TRENDING

- Indian export gifts
- Child 4m car to wife on her birthday
- Five get death penalty for murder of Ajman businessman
- WhatsApp outage a wake up call for many in UAE
- Marine snake alert in Sharjah: Public told be cautious

<https://gulfnews.com/uae/elderly-population-growing-1.399781>

MUNI

Hrušky a jablka

13 h · 👤

**Prý jeden penzista stojí tolik,
kolik čtyři Ukrajinci. Co nám
tím naznačují? Že tato země
není pro starý?**

Lukáš Kovanda, Ph.D. (Trinity Bank)

Makroekonomika | 14.04.2023 12:20:43

**Jeden důchodce „stojí“ Česko tolik, co čtyři ukrajinští
uprchlíci. Pomoc ukrajinským uprchlíkům stála dosud
veřejnou kasu 33,5 miliardy, což je 20krát méně než důchody**

Celkové výdaje na ukrajinskou uprchlickou krizi od začátku ruské agrese loni v únoru do konce letošního března činily 33,5 miliardy korun. Ze státního rozpočtu šlo 23,4 miliardy korun. Údaje dnes zveřejnilo ministerstvo financí.

Částka 33,5 miliardy představuje zhruba jednu dvacetinu sumy, které byla ve stejné době, tj. od konce loňského února do konce letošního března, vyplacena z tuzemské veřejné kasy na důchody. Tato suma totiž činí takřka 654 miliard korun (data ČSSZ viz [zde](#)).

Drtivou většinu dané sumy pokrývá částka vyplacená na starobní důchody. Starobních důchodců je v Česku zhruba 2,2 milionu.

Dočasnou ochranu udělilo Česko od začátku invaze zhruba půl milionu ukrajinských uprchlíků, nyní jich v Česku je přibližně 325 tisíc. To ale znamená, že za dobu války šlo z veřejných peněz v průměru zhruba čtyřikrát více peněz na jednoho tuzemského příjemce důchodové dávky, než kolik ve stejné době šlo na jednoho ukrajinského uprchlíka.

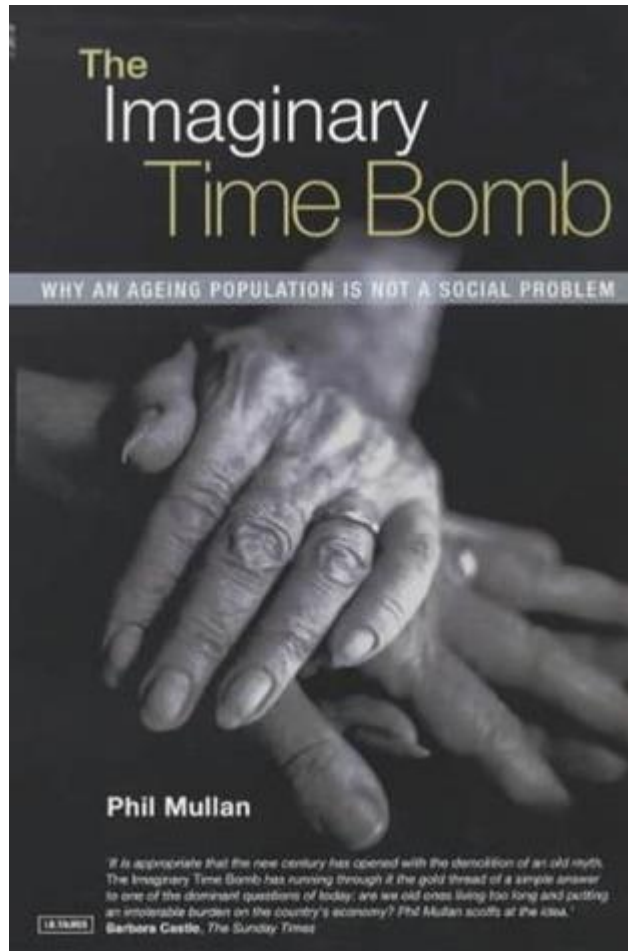
Nepotvrzují se tak názory některých kruhů, zejména pak politického extrému, že český stát ve své výdajové politice upřednostňuje ukrajinské uprchlíky před českými občany.

Lukáš Kovanda, Ph.D.

Hlavní ekonom, Trinity Bank

Imaginární časovaná bomba: Proč stárnutí populace není sociální problém?

Phil Mullan (2002)

- Kniha ... rozptyluje mýtus, že stárnutí populace babyboomu způsobuje sestupnou ekonomickou spirálu.
- Phil Mullan tvrdí, že rostoucí zájem o stárnutí nemá nic společného s demografií jako takovou ale spíše s ospravedlněním dalšího snižování role státu v ekonomice a omezováním sociálního státu.

Stárnutí je důsledkem klesající úmrtnosti.

Mýtus 1/8

— Implikace:

Při předpokladu, že stárnutí je problémem, nelze považovat za pozitivní ani zlepšování úmrtnostních podmínek

— Skutečnost:

Nejsilnějším demografickým zdrojem stárnutí je upadající míra plodnosti.

* CZ úhrnná plodnost = 1,83 (2021, ale i nadále především ženy s nižším vzděláním; UKR méně než PL, „Morava“, VIET)

Stárnutí je proto, že starší lidé žijí déle.

Mýtus 2/8

- Implikace:

možná není pro společnost účelné, aby se úmrtnost seniorů snižovala

- Realita:

Naděje dožití ve vyšším věku se změnila podstatně méně, než naděje dožití při narození.

V ČR jsme ztratili více let Lex kvůli chorobám srdce, než kvůli COVID-19

Stárnutí je přirozený proces.

Mýtus 3/8

- Implikace:

Stárnutí je neúprosné, neměnné a lidskými zásahy neměnitelné.

- Realita:

Populační stárnutí je důsledkem sociálního vývoje a změn, změnám podléhá i to, co je vůbec za stáří/stárnutí považováno.

Vedle shody na sociální konstrukci konceptu stáří se zvyšuje i odborný konsenzus, že stáří je „ovlivnitelné“.

Stárnutí je neměnný trend.

Mýtus 4/8

— Implikace:

Stárnutí je bez konce a s ním konvenčně spojované problémy se tudíž budou zhoršovat.

— Realita:

Současné stárnutí je zejména důsledkem časově specifických fenoménů (silné poválečné ročníky a následný pokles plodnosti).

Cca po roce 2055 bude populace mládnout (při nezměněných podmínkách).

Stárnutí populace je finančně nedostupné a představuje značnou zátěž pro společnost, zejména pro sociální státy ve vyspělých zemích, a tato zátěž se bude zvyšovat.

Mýtus 5/8

- Implikace: Výdaje na sociální programy pro seniory a pro ostatní skupiny obyvatelstva se musí snížit, aby se vyrovnaly náklady na zvládnutí absolutního nárůstu počtu starých lidí.

- Realita:

Průmyslové společnosti jsou již dostatečně produktivní, aby mohly generovat dostatečné bohatství pro zajištění péče o současnou populaci starších lidí, a dokonce i relativně nízká úroveň růstu uspokojí i ty nejextrémnější prognózy budoucího tempa stárnutí.

Stárnutí populace způsobí bankrot státních důchodových systémů.

Mýtus 6/8

- Implikace: Je třeba reformovat důchodové systémy, aby se přešlo od veřejných průběžných systémů k soukromým fondovým.
- Realita:

Tento rozdíl nemá žádný vliv na klíčovou otázku, která určuje dostupnost penzí - budoucí tempo hospodářského růstu a úroveň tvorby bohatství v jakémkoli okamžiku v budoucnosti. Soukromé systémy jsou obvykle méně efektivní než veřejné, takže pro společnost jako celek zřejmě neexistují žádné finanční důvody pro tuto reformu.

Více starých lidí znamená exponenciální nárůst špatného zdravotního stavu a závislosti.

Mýtus 7/8

— Implikace:

Přehánění náklady na zdravotní a sociální služby spojené s léčbou a péčí o staré lidi a posiluje představu, že stárnutí je pro společnost zátěží.

— Realita:

Stárnutí není nemoc. Většina seniorů není nemocná či křehká a nepotřebuje péči. Jedním z důvodů, proč se většina lidí dožívá vysokého věku, je zlepšení životních podmínek od počátku tohoto století. Díky dalšímu zlepšování budou současné i budoucí generace starších lidí zdatnější a zdravější než ty předchozí.

M U N I

Stárnutí populace brzdí hospodářský růst.

Mýtus 8/8

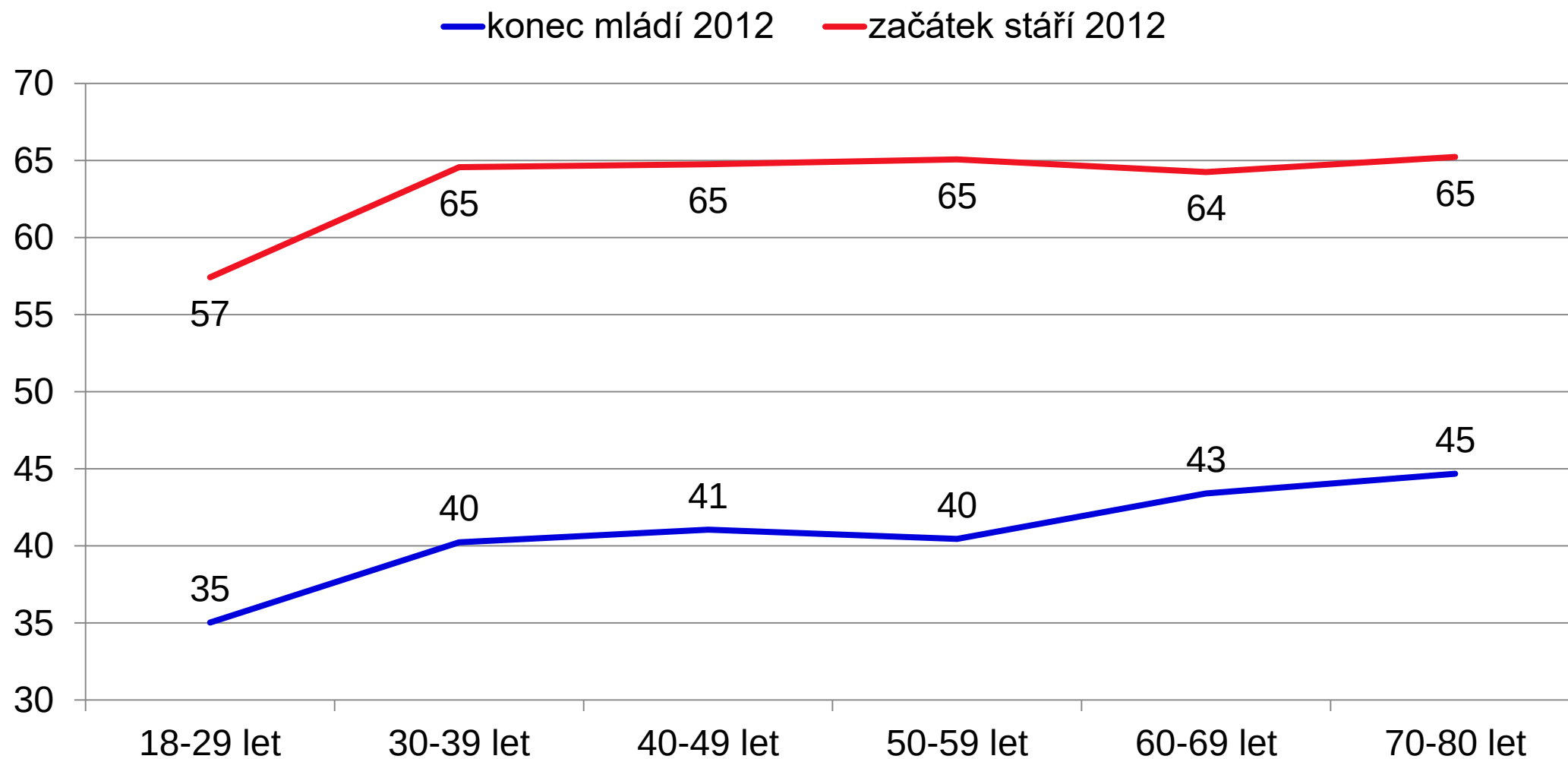
- Implikace:

Musíme se naučit snížit naše očekávání ohledně materiálního blahobytu, protože žijeme ve stárnoucí společnosti.

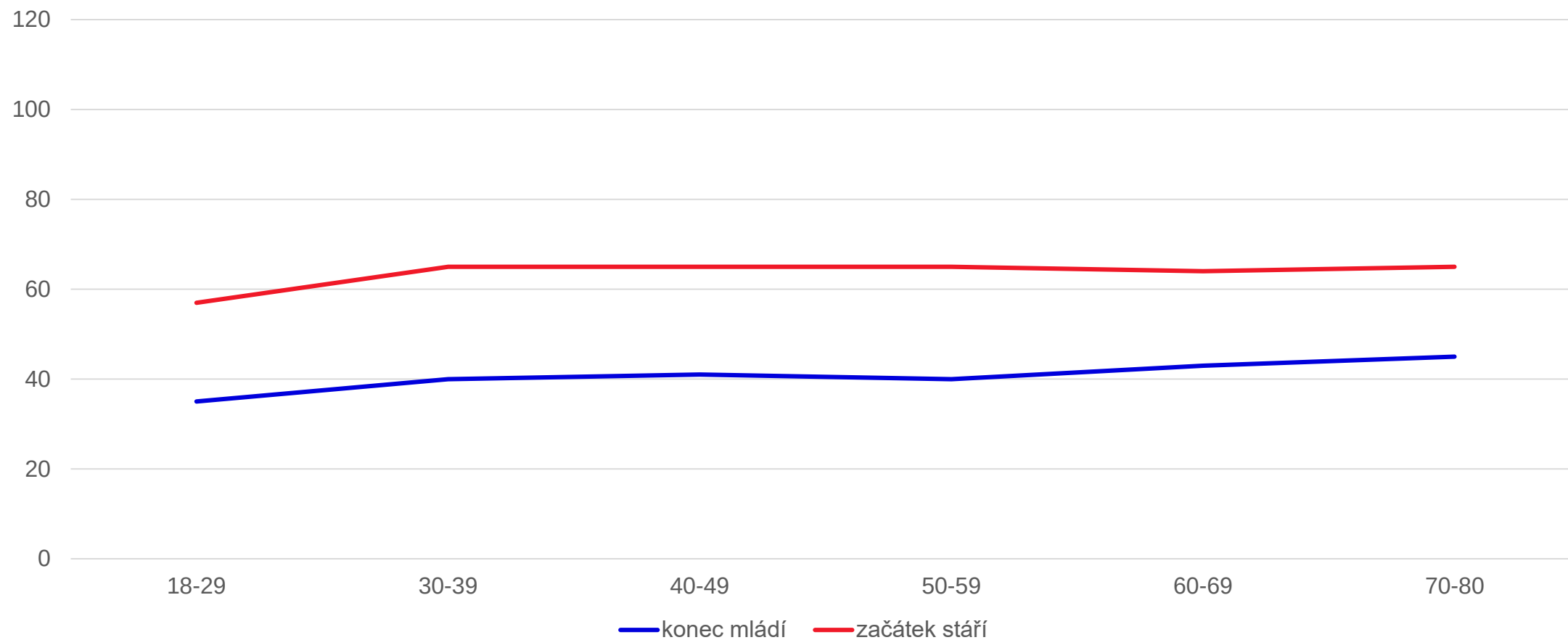
- Realita:

Dynamika hospodářského růstu je dána jinými společenskými faktory, na které demografický vývoj nemá žádný vliv.

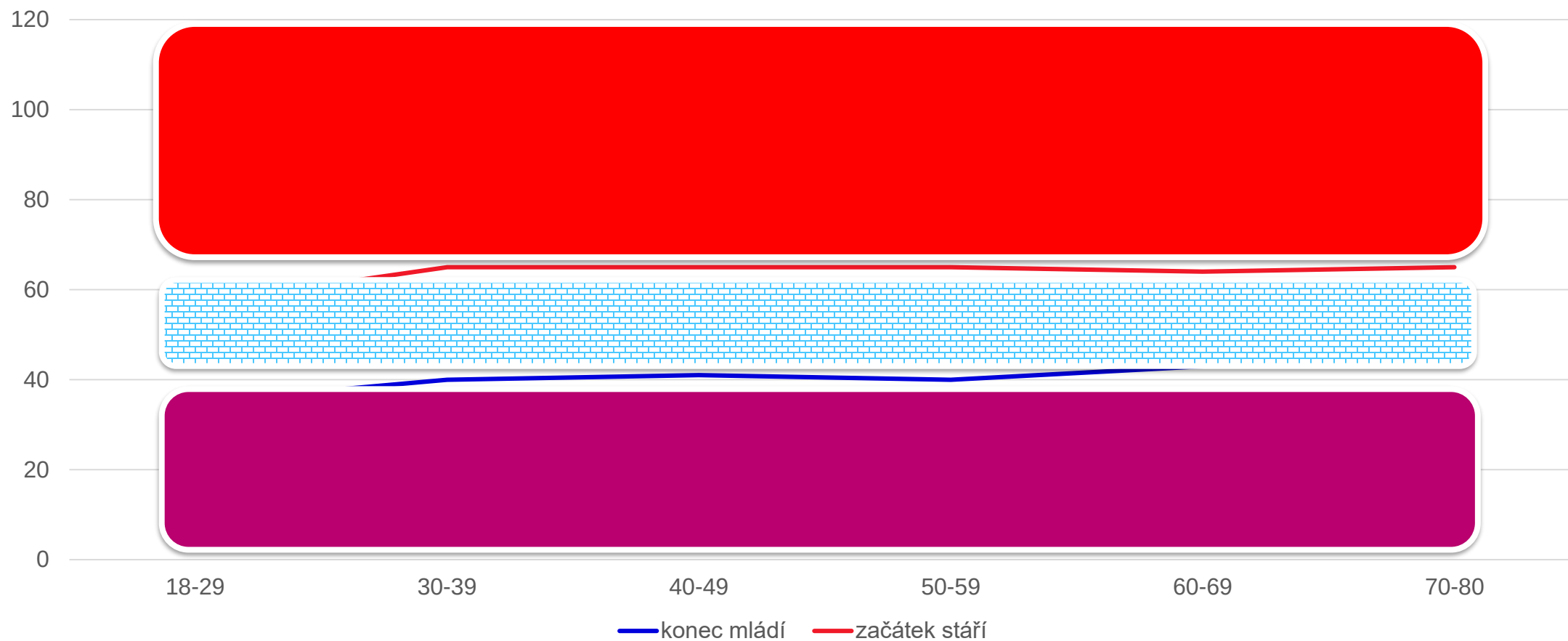
Chronologické hranice mládí/stáří (věk - průměr)

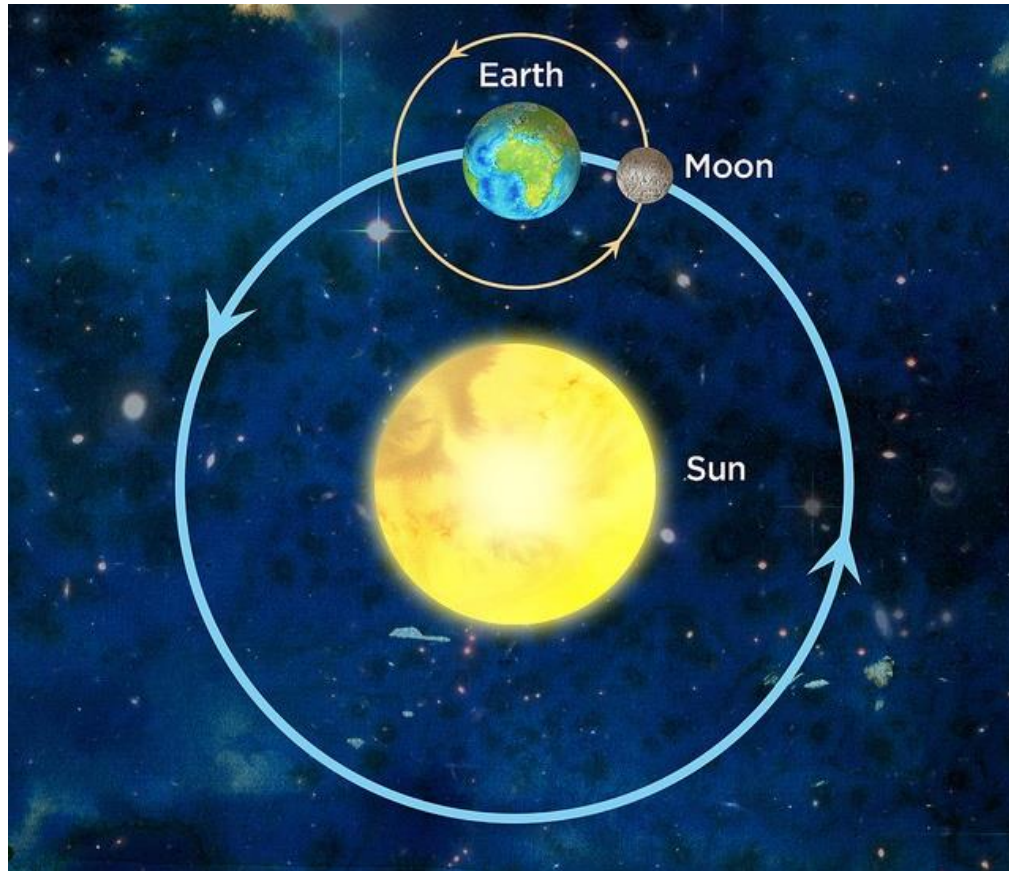
Chronologické hranice mládí/stáří (věk - průměr)

Chronologické hranice mládí/stáří (věk - průměr)

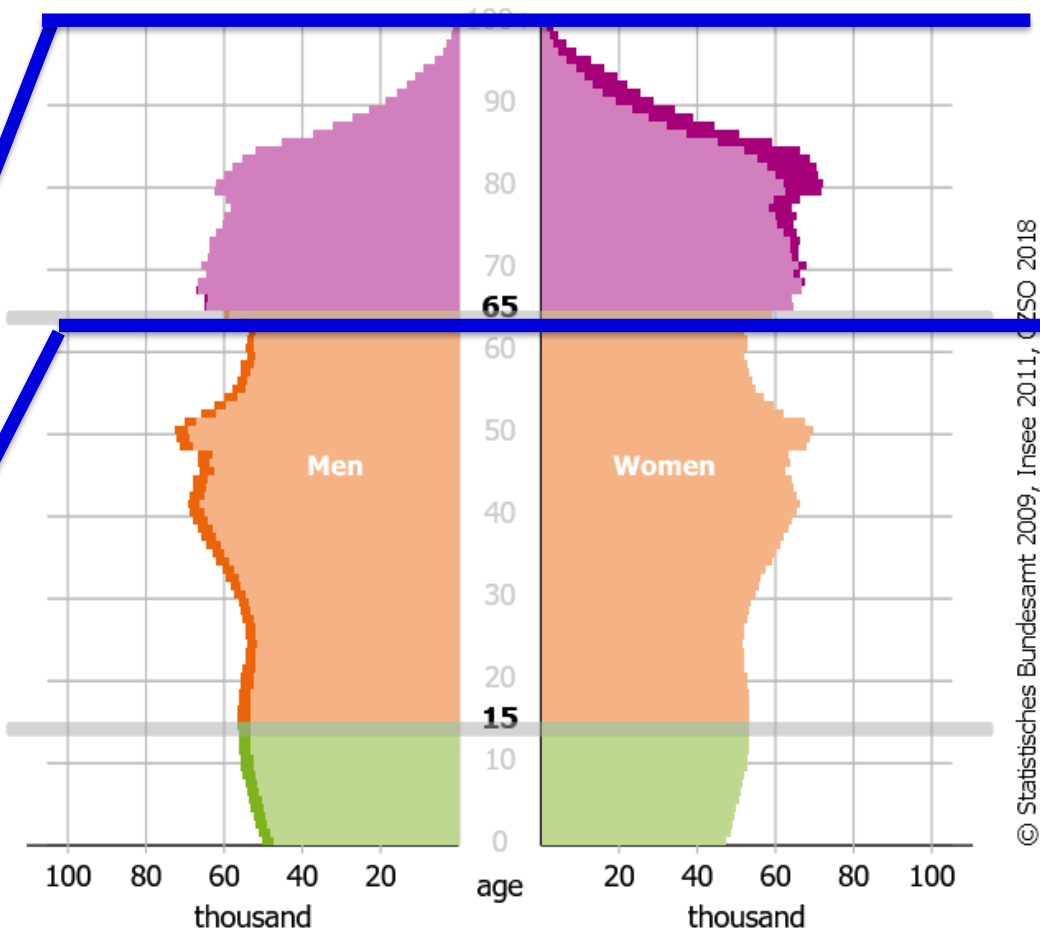
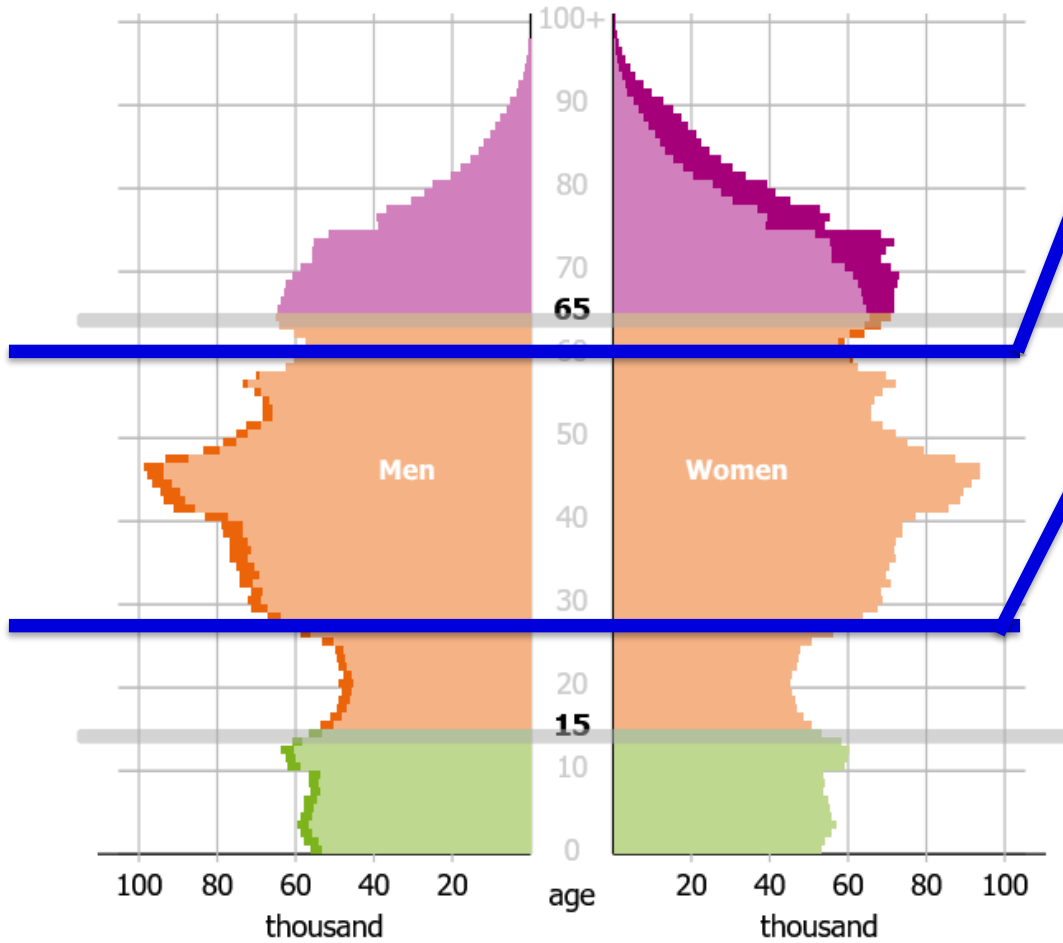
Systémový pohled v rodinné politice

- společnost i rodina jako vesmír, systém a spojené nádoby
- nesoulad systémového pojetí a „resortnosti“ politik i života (věková homogenita)
- mezigenerační boj v mentalitě nedostatku: nemocniční postele, pracovní místa, ...

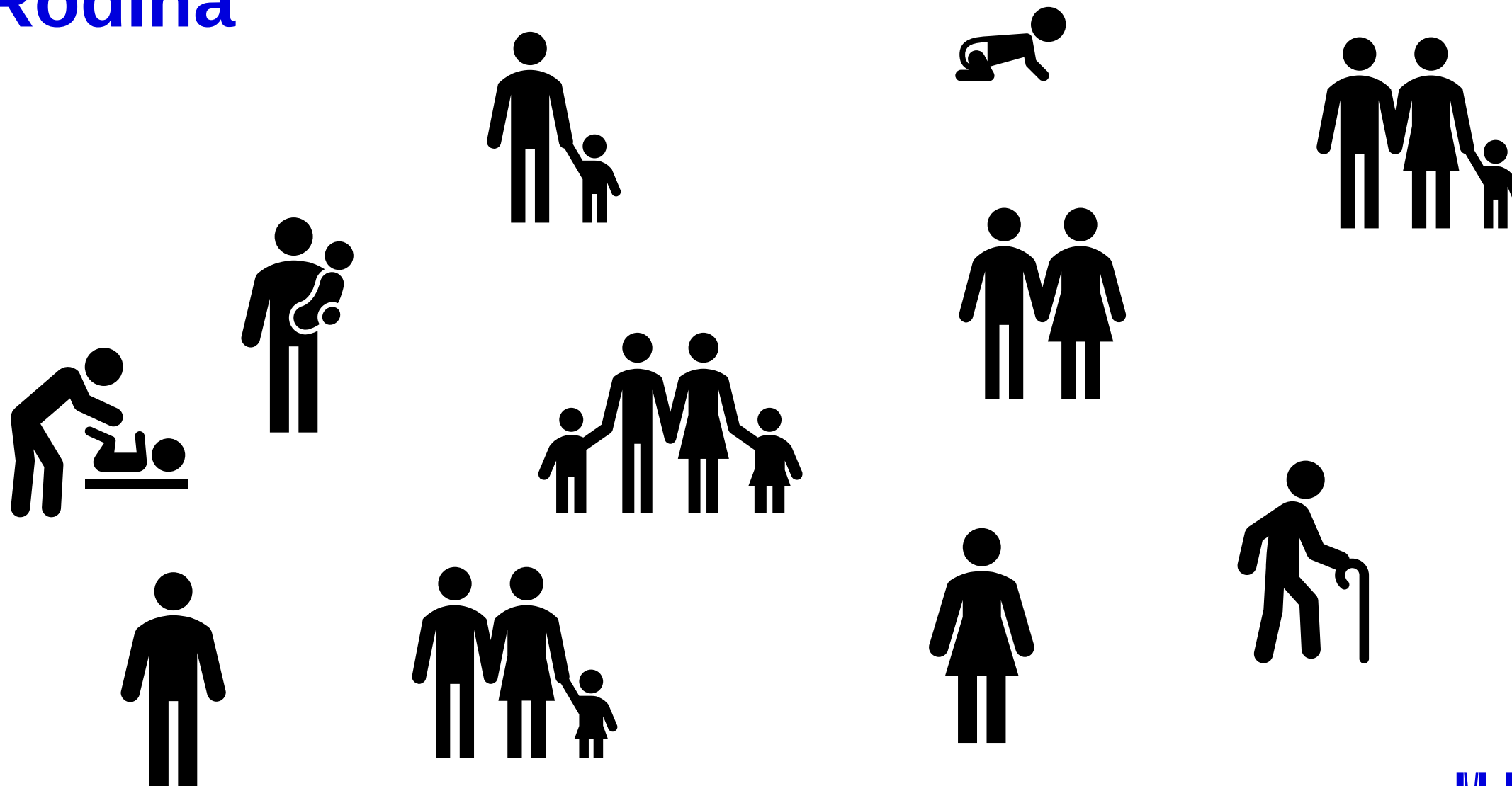
Age structure on December 31st, 2021
Czech Republic

Age structure on December 31st, 2059
Czech Republic

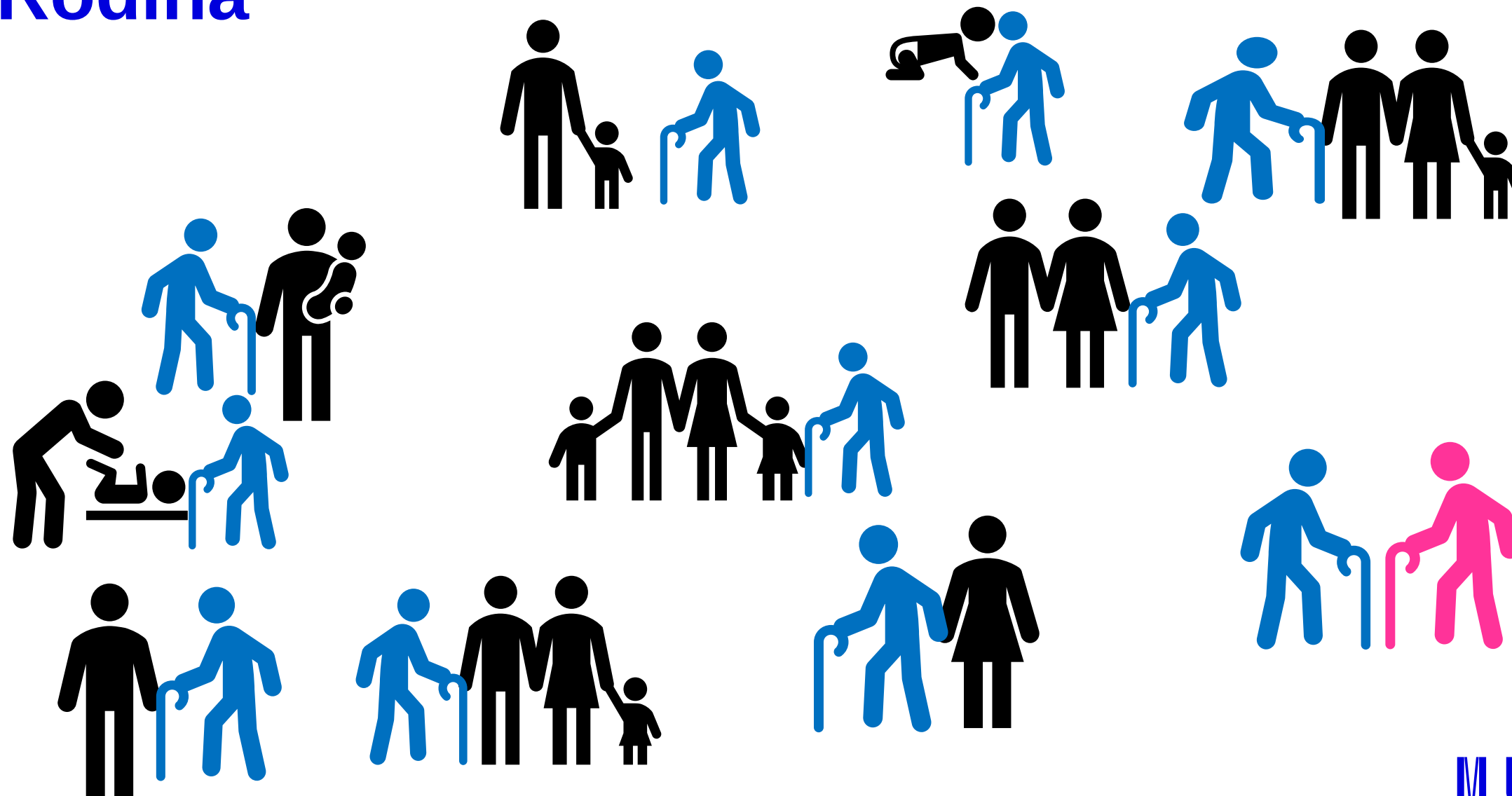

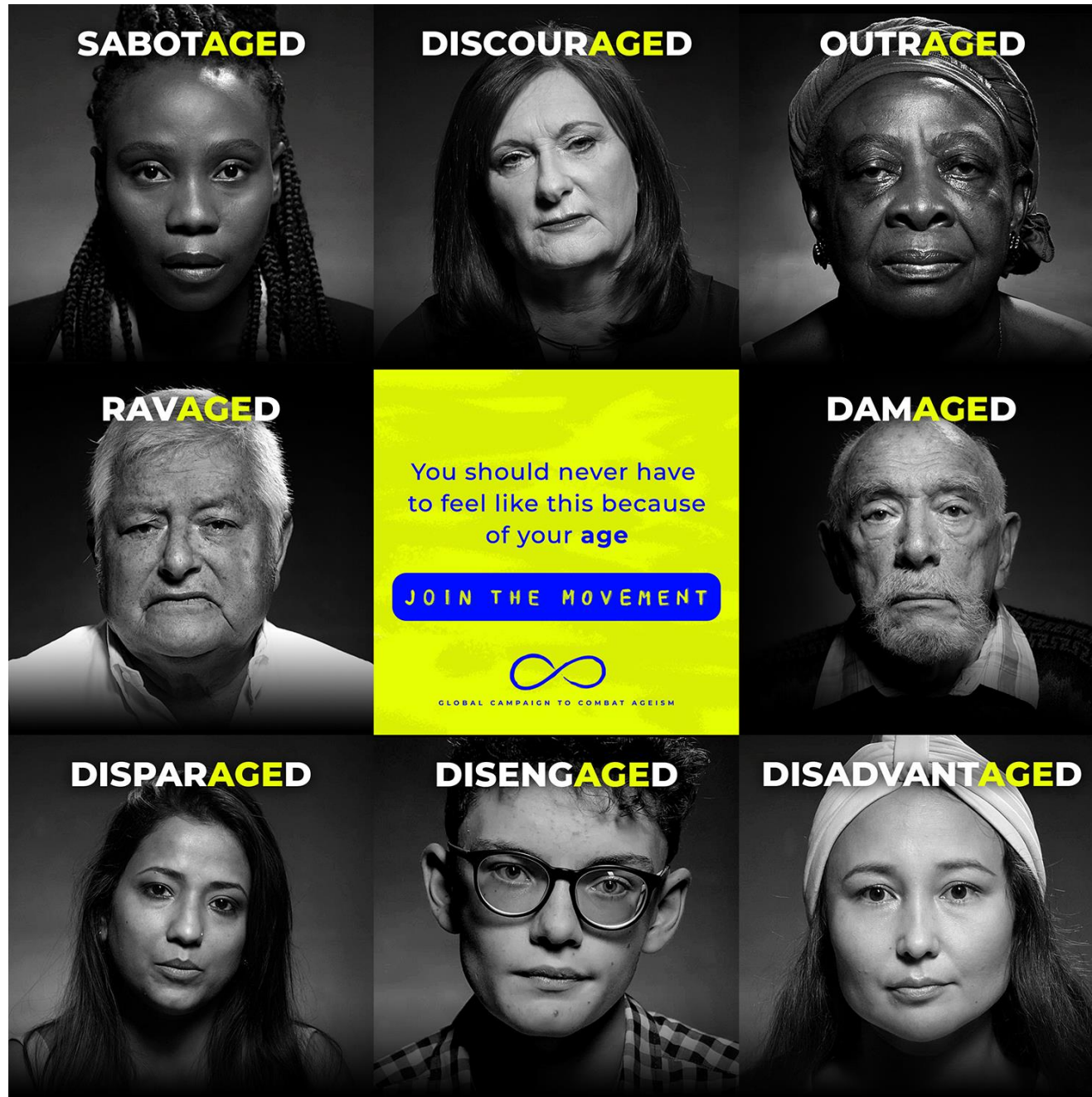
© Statistisches Bundesamt 2009, Insee 2011, CZSO 2018

Rodina

Rodina

#AWorld4AllAges

<https://starnuti.fss.muni.cz>
www.rilsa.cz

vidovicova@fss.muni.cz

rilsa
RESEARCH INSTITUTE FOR LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS
VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

MUNI